

Αγγελική Παναγιωτάτου

Της Νεφέλης Χαρίση, φοιτήτρια Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας

Ἡ Κυρία Ἀγγελικὴ Παναγιωτάτου

Ἔργον τῆς Κας Θάλειας Φλωρᾶ - Καραβία

Για πολλά χρόνια, ακόμα και από την αρχαιότητα υπήρξαν Ελληνίδες που με την προσωπικότητά τους ξεχώρισαν σε διάφορους τομείς, είτε επιστημονικούς, είτε κοινωνικούς. Στο μάθημα όμως που διδασκόμαστε είμαστε υποχρεωμένοι να αναφερθούμε στους Έλληνες ευεργέτες της Αλεξάνδρειας και της Αιγύπτου κατά τον 19ο-20ο αιώνα. Ανάμεσα στους γνωστούς ευεργέτες που η βοήθεια τους ήταν ζωτική για την παροικία, υπήρξε και ένα φαινόμενο για την εποχή εκείνη. Το όνομα της ήταν Αγγελική Παναγιωτάτου.

Η Αγγελική Παναγιωτάτου (1878 - 1954) από τη Θηνιά Κεφαλονιάς ήταν η πρώτη γυναίκα που αποφοίτησε από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο πατέρας της ήταν ευκατάστατος έμπορος ενώ η μητέρα της κρατούσε από αρχοντική οικογένεια. Η ίδια έδειξε από πολύ μικρή ζήλο για τα γράμματα και τις καλές τέχνες. Έτσι η οικογένειά της την έστειλε στην Κέρκυρα, όπου η παιδεία που έλαβε είχε όλα τα χαρακτηριστικά της καλής μόρφωσης της εποχής. Ξένες γλώσσες και πιάνο. Φοίτησε με την αδερφή της Αλεξάνδρα στο Αρσάκειο και μετά στην Σχολή των Γαλλίδων Καλογραιών αριστεύοντας σε όλα τα μαθήματα. Όσον αφορά το επίθετό υπήρξε μια εσφαλμένη διχογνωμία μεταξύ Παναγιωτάτου και Παναγιωτάκη.

Η αναζήτηση επαγγελματικής και ερευνητικής δραστηριότητας, σε συνδυασμό με τις πρώτες οικονομικές δυσχέρειες, που άρχισε να αντιμετωπίζει η άλλοτε εύπορη οικογένεια της, οδήγησαν την Παναγιωτάτου στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου το 1900. Εκεί εγκαινιάστηκε η μεταπτυχιακή επιστημονική σταδιοδρομία της. Ύστερα από εξετάσεις διορίστηκε στο Κυβερνητικό Νοσοκομείο και στο Υγειονομικό όπου χάρη στις άριστες συστάσεις του σοφού καθηγητή Στ. Καρτούλη, κατέλαβε τη θέση της γιατρού-υγιεινολόγου. Η κ. Παναγιωτάτου ειδικεύτηκε στην μικροβιολογία και στην Αίγυπτο μελέτησε τροπικές ασθένειες. Για το έργο της τιμήθηκε το 1902 με το παράσημο του Τάγματος του Νείλου. Έγινε υφηγήτρια (1908) και καθηγήτρια υγιεινής (1947) της Ιατρικής Σχολής στην Αθήνα και το 1950 εκλέχτηκε αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

Με αφορμή όλα τα παραπάνω ο τότε πρωθυπουργός της χώρας Ελευθέριος Βενιζέλος, δυσφόρησε και έδειχνε φανερά ενοχλημένος από τις αποδοκίμασιες, τα γιουχαΐσματα και τους βανδαλισμούς των φοιτητών της κ. Παναγιωτάτου, έτσι έσπευσε να δηλώσει ότι η ομιλία της ήταν "σοφή διδασκαλία"

Η Παναγιωτάτου με το ψευδώνυμο Άνγκελ Ναγιώ κυκλοφόρησε το βιβλίο "Στα θάμβη των φαραώ" στην Αίγυπτο^[3].

Το σπίτι της στην Αίγυπτο βρίσκονταν στην Λεωφόρο Ζαγλούλ. Γνωστό και στην Αίγυπτο και στον έξω κόσμο, διότι από κεί πέρασαν εξέχουσες φυσιογνωμίες. Αργότερα μετακόμισε στην <<Βίλλα των Πάρκων>> όπως ονόμαζε στην οδό Κων/νου Συναδινού 9. Εκεί έγινε ο χώρος όλων των εκπροσώπων της επιστήμης, των γραμμάτων και της τέχνης.

Παράλληλα με τα όσα έχουν γραφτεί για την κ. Αγγελική Παναγιωτάτου, μεγάλη μελέτη έκανε η γερμανίδα συγγραφέας Έλγκα Κερν. Λίγο αργότερα από την εγκατάστασή της στην Αίγυπτο ο πατήρ Γαβριήλ ζήτησε από την Α. Παναγιωτάτου να τον ακολουθήσει στην Αλεξάνδρεια. Εκείνη την περίοδο ο γενικός διευθυντής του υγειονομικού Δρ Γκότσλιχ, διαπρεπής συνεργάτης του Κώχ ζήτησε από την δημαρχία της Αλεξάνδρειας μια γυναίκα ιατρό, η οποία να έχει την άδεια εισόδου στα χαρέμια με σκοπό να ανακαλύψει τις μολυσματικές ασθένειες. Τότε η κυρία Μπενάκη της πρότεινε να λάβει μέρος στον διαγωνισμό της δημαρχίας για την κατάληψη της θέσης υγιεινόμου ιατρού. Παρ' όλο που δεν είχε το πτυχίο της μαζί της το ταχυδρόμησε η μητέρα της και έλαβε μέρος στο διαγωνισμό που κέρδισε την θέση ανάμεσα σε Ιταλίδες, Γαλλίδες, Ρωσίδες και κοπέλες από άλλα κράτη.

Η θέση ήταν αρκετά δύσκολη και επικίνδυνη λόγω του ότι ασχολούνταν με μολυσματικές ασθένειες, αλλά η Αγγελική έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αφοσίωση

σε αυτό το δύσκολο έργο. Κατά τον ίδιο χρόνο έκανε διάλεξη σε ένα δημόσιο κέντρο και επίτιμους καλεσμένους είχε τον Κο και Κα Εμμανουήλ Μπενάκη. Τόσο ενθουσιάστηκαν από τον λόγο της ώστε την επόμενη ο Κος Μπενάκης της πρότεινε την διδασκαλία της υγιεινής και την ιατρική περίθαλψη των οικότροφων του Μπενάκειου Ορφανοτροφείου, παράλληλα εργάζονταν και στα σχολεία της κοινότητας. Για τον διορισμό της ως καθηγήτρια στο Εθνικό Πανεπιστήμιο συγχαρητήριες επιστολές της έστειλαν το Πατριαρχείο Αλεξάνδρειας και η ένωση Ελληνίδων Αλεξάνδρειας <<Μάνα>>. Για το έργο της <<Περί Χολέρας>> έγραψαν οι εφημερίδες: *Ταχυδρόμος 15.11.48, Εφημερίς, Ανατολή 25.5.48.*

Πέραν από το μεγάλο έργο της επιστήμονος σημαντικό είναι ότι υπήρξε Μέλος και τέως αντιπρόσωπος στην Αίγυπτο στην <<Εταιρεία Διεθνούς Ιστορίας Ιατρικής>>, μέλος της <<Διεθνούς Εταιρείας τροπικής Ιατρικής και Υγιεινής της Αιγύπτου>>, μέλος του συμβουλίου της <<Διεθνούς Εταιρείας Τροπικής Παθολογίας και Υγιεινής Αιγύπτου>>1940, αντιπρόεδρος και πρόεδρος του <<Συλλόγου Ελλήνων Επιστημόνων Πτολεμαίος ο Α΄>> Αλεξάνδρειας 1940-1941 και μέλος της <<Αρχαιολογικής Εταιρείας>> Αλεξάνδρειας.

Μέσα σ' όλη την δράση της Α. Παναγιωτάτου συμπεριλαμβάνεται και η επιστημονική της εργασία. Κατά την συνεδρία της <<Ιατρικής Ακαδημίας των Παρισίων>> παρευρέθηκε εκεί και η εργασία της <<Τριακοσίων Περιπτώσεων Εντερίτιδος>> διηγείρε το ενδιαφέρον και θεραπεύτηκε κόσμος τόσο στην Υγειονομική κλινική Αλεξάνδρειας, όσο και στο Ελληνικό νοσοκομείο Αλεξάνδρειας. Στις 15 Απριλίου 1943 γιορτάστηκε η τεσσαρακονταετής δράση της κ. Παναγιωτάτου και ο σύλλογος Ελλήνων Επιστημών Αιγύπτου <<Πτολεμαίος Ο Α΄>> με πρόεδρο τον Δρ Γ. Νικολάου έστειλε πρόσκληση στους Έλληνες της Αλεξάνδρειας να παρακολουθήσουν τον εορτασμό. Στον εορτασμό αυτόν λόγο έβγαλε ο ιατρός Π. Βασιλειάδης λέγοντας πως η Αγγελική είναι επίλεκτο μέλος της ιατρικής υπηρεσίας του Διεθνούς Συμβουλίου Καθάρσεων της Αιγύπτου, καθώς αφιερώθηκε στο δύσκολο αυτό έργο με μεγάλη αυτοθυσία επιτελώντας με τον καλύτερο τρόπο το καθήκον της. Σε άλλη ομιλία ο Δρ Α. Αργύρης είχε δηλώσει ότι η ευγνωμοσύνη όλης της παροικίας πρέπει να είναι μεγάλη και παντοτινή και πως το όνομα της ιατρού θα μείνει ως μίας από της μεγαλύτερες ευεργέτιδες της παροικίας τους. Τέλος ο Δρ Ι. Ψυλλάς είπε ότι στην ιατρική της Αιγύπτου ένα από τα πιο περίφημα ονόματα είναι αυτό της Παναγιωτάτου αφού είχε πίστη στα αρχαία ελληνικά ιδεώδη, πίστη στην ιατρική αποστολή και πίστη στον όρκο του Ιπποκράτη. Επιπροσθέτως ήταν η πρώτη Ελληνίδα γιατρός, καθηγήτρια και η πρώτη σταυροφόρος της υγιεινής της Αιγύπτου και συγκεκριμένα της ελληνικής παροικίας.

Καθ' όλη την δράση της ψήφισμα είχε βγάλει και ο πρόεδρος της ελληνικής κοινότητας κ, Μ. Σαλβάγος και ανέγνωσε το εξής ψήφισμα:

ΨΗΦΙΣΜΑ

Η επιτροπή της Ελληνικής έν Αλεξανδρεία Κοινότητος επί τή ευκαιρία τού υπό τού Επιστημονικού Συλλόγου <<Πτολεμαίος ο Α>> οργανουμένου του εορτασμού τής 40ετούς επιστημονικής δράσεως τής Καθηγήτριας-Ιατρού κυρίας ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ, επίτιμου ιατρού του Ελληνικού Νοσοκομείου Αλεξανδρείας, τέως Διευθυντού του Μικροβιολογικού Εργαστηρίου αυτού και έν ενεργεία Καθηγήτριας τής Υγιεινής του Αβερύφειου Γυμνασίου Θηλέων, είς ένδειξην βαθείας αναγνωρίσεως του μεγάλου αυτής επιστημονικού έργου και ζωηράς ευγνωμοσύνης διά τās εξαιρετούς υπηρεσίας, άς υπό τās ως άνω ιδιότητας της παρέσχεν είς την Ελληνικήν Κοινότητα Αλεξανδρείας, ως και γενικώς της εξαιρετού εθνικής και κοινοφελούς εργασίας της έν τή παροικία,

ΨΗΦΙΖΕΙ

1^ο. Όπως ο Πρόεδρος της Ελληνικής έν Αλεξανδρεία Κοινότητος κ.Μιχαήλ Κ. Σαλβάγος παραστή εις τόν εορτασμόν και επιδώση αυτή το παρόν Ψήφισμα.

2^ο Όπως αναστηθή ή φωτογραφία της εις τήν Αίθουσαν του Ελληνικού Νοσοκομείου <<Θ.Κότσικα>> ομού μετά των φωτογραφικων εικόνων των διατελεσάντων Διευθυντών Κλινικών και Εργαστηρίων του Ελληνικού Νοσοκομείου Αλεξανδρείας .

3^ο Όπως τό παρόν Ψήφισμα δημοσιεύθη διά του Τύπου. Έν Αλεξανδρεία τη 11^η Απριλίου 1945.

Ευχαριστήριο γράμμα προς την Α. Παναγιωτάτου είχε σταλθεί και από το Μπενάκειο Ορφανοτροφείο καθώς και από την ελληνική κοινότητα στην Αλεξάνδρεια.

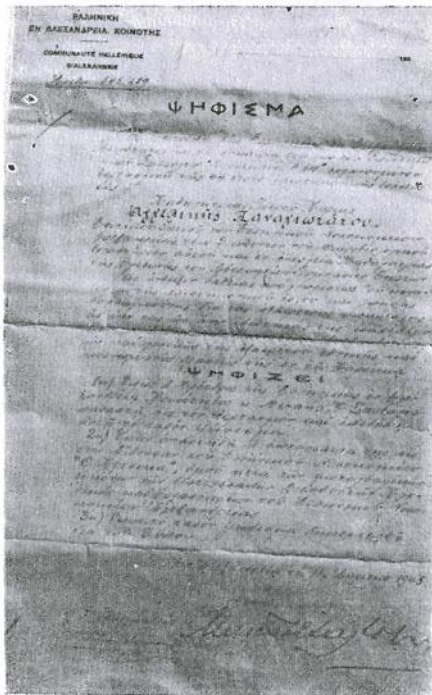
Το 1934 ίδρυσε (του οποίου υπήρξε πρόεδρος) το πρώτο ελληνικό φιλολογικό σαλόνι στην [Αλεξάνδρεια](#) της Αιγύπτου, τη *Φιλολογική Συντροφιά Ελληνίδων Κυριών Αλεξανδρείας*, το οποίο λειτούργησε μέχρι το θάνατό της.^[4]

Από το 1850 χάρις στον οικονομικό και πολιτιστικό πλούτο , που απέκτησε ο απόδημος ελληνισμός , άρχισαν με τη μορφή οικογενειακών συγκεντρώσεων στα αρχοντικά των ευπόρων ομογενών. Στις συγκεντρώσεις αυτές το μουσικό πρόγραμμα διανθιζόταν από ποιήματα, κυρίως πατριωτικού περιεχομένου. Καθαρα φιλολογικές συγκεντρώσεις (με ανάγνωση διηγημάτων, ανέκδοτων θεατρικών έργων, απαγγελίες ποιημάτων κ.λπ.), τα πρώτα δηλαδή οργανωμένα φιλολογικά σαλόνια, παρουσιάστηκαν στην Αίγυπτο μετά το 1914. Στην Αλεξάνδρεια την πρωτοβουλία για τη δημιουργία οργανωμένου φιλολογικού σαλονιού, η οποία απαιτούσε την παρουσία μιας τολμηρής και οικονομικά ανεξάρτητης γυναίκας , θα πάρουν δύο Κεφαλοντίτισσες δυο σημαντικές γυναικείες φυσιογνωμίες της Αλεξάνδρειας, η Αγγελική Παναγιωτάτου και η Καίτη Καγγελάρη.

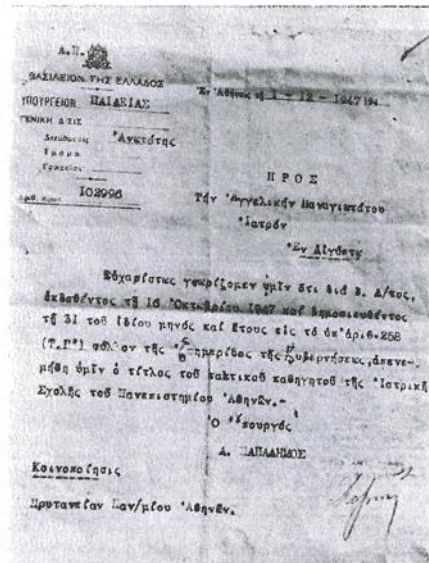
Η Αγγελική Παναγιωτάτου πέθανε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου το 1954. Τον Ιανουάριο του 1961, έγινε μνημόσυνο για τα 7 χρόνια από το θάνατό της. Η Αγγελική Παναγιωτάτου μπορεί να χαρακτηριστεί ως η μεγαλύτερη γυναικεία φυσιογνωμία του εικοστού αιώνα στην ελληνική Αίγυπτο.

Μεταξύ Ιατρών του Έλληνικού Νοσοκομείου Αλεξανδρείας

Ψήφισμα Κοινότητας

Αναγγελία απονομής τίτλου Τακτικού Καθηγητού

✠ Σειροσόφιστος Πάβλος Ἀλεξανδρινός

Ἄριθ. 2357.

Ἡ Μετριότης Ἡμῶν διὰ τοῦ ἐνυπογράφου καὶ ἐνσφραγίστου Πατριαρχικοῦ τούτου Γράμματος δῆλον ποιούμεθα διέχοντες ὑπ' ὄψει τὴν εὐσέθειαν ὡς καὶ τὴν φιλογένειαν ἰδιαίτερος δὲ τὴν μεγάλην ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τῆς εὐγενεστάτης

Καθηγητρίας Κας Ἀγγελικῆς Παναγιωτάτου

ἀπονέμομεν αὐτῇ τὸν Σταυρὸν τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου ὡς εὐχὴν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 24ῃ Νοεμβρίου 1943

✠ Ἀγγελικῆς Παναγιωτάτου

Τὰ παράσημα τῆς Κυρίας Ἁγγ. Παναγιωτάτου

Πηγές

- ΟΔΥΣΣΕΙΑ,Κεφαλονιάς-Ιθάκης
- Αγγελική Παναγιωτάτου-Αικατερίνη Καγγελάρη δύο Κεφαλονίτισσες στην Αλεξάνδρεια και τα φιλολογικά τους σαλόνια,ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
- Αγγελική Παναγιωράτου “Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΜΟΥ”,βιογραφία γραμμένη από την ίδια κ.Παναγιωτάτου
- <http://eptanisos.blogspot.gr/>
- http://hellenicdiaspora.com/wp-content/uploads/2013/12/pana_thom.pdf